

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Krammer, Zeeland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

10 juli 2014 / rapportnummer 2584-78

1. Oordeel over het MER

Coöperatieve Windenergie Vereniging Zeeuwind en Coöperatie Deltawind willen een windpark oprichten op en rondom het Krammersluizencomplex in de provincie Zeeland. Daarbij streven de initiatiefnemers naar een zo groot mogelijke opwekkingscapaciteit namelijk 100 megawatt of meer. Om het windpark ruimtelijk mogelijk te maken wordt een rijksinpassingsplan opgesteld. Het rijksinpassingsplan wordt vastgesteld door de Ministers van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu. Het Ministerie van Economische Zaken coördineert de procedure.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het milieueffectrapport (hierna MER) en de Passende beoordeling. De Commissie is van oordeel dat het MER en de Passende beoordeling de essentiële informatie bevatten om een besluit te kunnen nemen over het rijksinpassingsplan voor het windpark Krammer waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

De Commissie heeft veel waardering voor het opgestelde MER. Het MER maakt op een heldere wijze de trechtering zichtbaar naar het voorkeursalternatief en bevat onderscheidende en nuttige alternatieven. De milieueffecten en mitigerende maatregelen zijn goed onderzocht. Landschap, natuur en veiligheid zijn belangrijke aandachtspunten in het MER. Er is helder aangegeven dat met diverse maatregelen negatieve effecten op natuur aanzienlijk beperkt of voorkomen kunnen worden.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht en geeft ze nog enkele aanbevelingen over landschap, natuur en veiligheid voor de vervolgbesluitvorming.

2. Toelichting op het oordeel

De opmerkingen in het verdere advies hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

2.1 Landschap

2.1.1 Interferentie met windenergie Randzone Goeree-Overflakkee

Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland en het college van Burgemeester en Wethouders van Goeree-Overflakkee hebben het voornemen om maximaal 260 megawatt, aan windenergie mogelijk te maken in de Randzone van Goeree-Overflakkee. Ruimtelijk-visuele

---

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiener.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

interferentie tussen de twee initiatieven is een belangrijk effect. In de Structuurvisie Windenergie op Land (SVWOL) wordt dit ook aangegeven. Het plaatsingsgebied Battenoert grenst vrijwel direct aan het windpark Kramer.

De planvorming van het onderhavige initiatief loopt voor op het initiatief voor de randzone van Goeree Overflakkee daarom kan het opstellingspatroon van windpark Kramer nog niet goed worden afgestemd op de windturbines in de randzone van Goeree Overflakkee. Voor de randzone Goeree Overflakkee zijn nog geen opstellingsvarianten bekend: alleen de plaatsingsgebieden passend bij een structuurvisie.

- De Commissie adviseert om bij de vaststelling van het definitieve ontwerp van het rijksinpassingsplan Windpark Kramer in te gaan op de ruimtelijk-visuele interferentie met windturbines in de randzone van Goeree Overflakkee.

2.1.2 Constructies fundamente

In het rapport toets primaire waterkering windpark Kramer van Royal HaskoningDHV worden vijf varianten voor windturbinefundamenten beschreven. In het rapport wordt tevens aangegeven dat verschillende varianten van windturbinefundamenten in het voorkeursalternatief zullen worden toegepast. Het type fundament en de combinatie van verschillende varianten van fundamenten heeft een aanzienlijke invloed op de landschappelijke kwaliteit van het initiatief. Dit kan goed in beeld worden gebracht aan de hand van een landschappelijk ontwerp met een visualisatie van de fundering per representatieve windturbine en een totaalbeeld van de windturbines.

- De Commissie adviseert om voor het definitieve ontwerp van het rijksinpassingsplan aandacht te besteden aan de invloed op de landschappelijke kwaliteit van het type fundament en de combinatie van verschillende varianten van windturbinefundamenten.

2.2 Natuur

2.2.1 Natura 2000

In het MER, de natuurtoets en de toets Flora en faunawet wordt uitgebreid aandacht besteed aan de aanwezige natuur en de mogelijke gevolgen van het voornemen. Er bleken aanvankelijk nogal wat effecten op te treden, die in het voorkeursalternatief stuk voor stuk worden gemitigeerd door het verplaatsen/laten vervallen van windturbines en beperkingen op te nemen bij de aanleg. De Commissie deelt de conclusie dat na mitigatie geen significante effecten meer optreden op instandhoudingsdoelen binnen de Natura 2000-gebieden Oosterschelde, Grevelingen en Kramer-Volkerak².

---

² De Commissie deelt de conclusie dat, inclusief de cumulatieve effecten, de verwachte kans op slachtoffers door de windturbines rond het Kramer-Volkerak (veel) kleiner is dan 1% van de jaarlijkse sterfte van de soorten die opgenomen zijn in de instandhoudingsdoelstellingen van de drie Natura 2000-gebieden.

2.2.2 Flora en faunawet

Na mitigatie worden er nog wel andere natuurwaarden aangetast en zal bijvoorbeeld voor een aantal soorten een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd³. Zo zijn er effecten op Noordse woelmuis en zullen er altijd nog vleermuizen en vogels slachtoffer worden. Met name de afname van 1 ha potentieel leefgebied voor de Noordse woelmuis valt te voorkomen door een minder intensief maaibeheer in aangrenzend thans suboptimaal biotoop. Dit is belangrijk gezien de landelijke ongunstige staat van instandhouding van deze soort. De lokale staat van instandhouding is echter niet ongunstig (Baptist, 2014) Voor het MER zijn de lokale staat van instandhouding en de effecten en mitigerende maatregelen voldoende in beeld gebracht in de bijgevoegde Flora en faunawetnotitie.

- De Commissie benadrukt dat het van belang is dat de effecten op Noordse woelmuis geheel zijn gemitigeerd en die op de vleermuis- en vogelsoorten zoveel mogelijk voor de start van de bouwwerkzaamheden.

2.3 Veiligheid

2.3.1 Primaire waterkering

Bij de beoordeling van de stabiliteit van een primaire waterkering wordt onder andere de zogenaamde schematiseringsfactor⁴ toegepast. De standaardwaarde is 1,3. De minimale waarde van de schematiseringsfactor is 1,1. Bij het onderhavige initiatief wordt uitgegaan van de minimale waarde. De minimale waarde mag echter alleen worden toegepast als het grondprofiel en de waarden voor de grondparameters volledig in beeld zijn gebracht. Op basis van expert-judgement verwacht de Commissie overigens wel dat schematiseringsfactor van 1,1 plausibel is.

- De Commissie benadrukt dat het van belang is om, zoals voorzien, voor het definitieve ontwerp van het rijksinpassingsplan een uitgebreid grondonderzoek uit te voeren om het grondprofiel en de waarden voor de grondparameters in beeld te brengen.

---

³ Ontheffing van de bepalingen van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd van (Baptist, 2014):

- Artikel 8; het eventueel verplaatsen van enkele Bijenorchissen. De gunstige staat van instandhouding wordt niet aangetast.
- Artikel 11; het verminderen met 1 ha van 80 ha leefgebied van de Noordse Woelmuis. De gunstige staat van instandhouding wordt niet aangetast.
- Artikel 9; Vanwege het niet tot nul terug te brengen aanvaringsrisico voor Gewone Dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Watervleermuis, Ruige Dwergvleermuis, Rosse Vleermuis, Knobbelzwaan, Grauwe Gans, Grote Canadese Gans, Rotgans, Bergeend, Tafeleend, Kuifeend, Krakeend, Smient, Slobeend, Wilde Eend, Pijlstaart, Wintertaling, Buizerd, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Zilvermeeuw, Gierzwaluw, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw.

Voor strikt beschermde soorten als vogels en vleermuizen kunnen negatieve effecten slechts gerechtvaardigd worden wanneer met het project 'dwingende redenen van groot openbaar belang' gemoeid zijn.

⁴ Schematiseringsfactor verdisconteert onzekerheden in grondopbouw en -onderzoek.

2.3.2 Scheepvaart

De visuele hinder voor het scheepvaartverkeer is, in tegenstelling tot de hinder voor het radarbeeld, niet aan de orde gekomen in het MER.

- De Commissie vindt het van belang dat voor het definitieve ontwerp van het rijksinpassingsplan aandacht besteed wordt aan de visuele hinder voor het scheepvaartverkeer.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Coöperatieve Windenergie Vereniging Zeeuwind en Coöperatie Deltawind

Bevoegd gezag: Ministers van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu

Categorie Besluit m.e.r.: D 22.2

Activiteit: realiseren van een windpark met een gezamenlijk opgesteld vermogen van 100 megawatt of meer.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 6 oktober 2011

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 7 oktober t/m 17 november 2011

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 10 oktober 2011

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 14 december 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 24 april 2014

toetsingsadvies uitgebracht: 10 juli 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ir. P. van der Boom

Drs. S.R.J. Jansen

Ir. C. van der Giessen

Dr. M.J.F. van Pelt

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Drs. J.P. Siedsma (werkgroepsecretaris)

Ing. C. Slijpen

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapport Windpark Krammer, incl. bijlagen, Rho Adviseurs voor Leefruimte, 19 mei 2014;
- Voorontwerp rijksinpassingsplan Windpark Krammer, Rho Adviseurs voor leefruimte, 28 mei 2014.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Windpark Krammer, Zeeland

ISBN: 978-90-421-3966-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

